

श्रीः । नैव वासः समाधत्ते कुमारपरिरक्षणात् । १८५ अ०
वाष्पात्तरि भाग० १०६।३८ “तन्नाता कोट्टवी नाम
मग्ना सुक्तशिरोरुहा । पुरोऽवतस्ये कन्यस्य एवप्राण-
विरक्षया” उभयत्र नमनत्वसुकुशेयत्वविशेषणं तत्काले
तथाभूतत्वज्ञापनाय अतस्तयोस्तदा लमनत्वसुकुशेययुक्त-
त्वात्तथात्वत्वम्

कोट्टवीपुर न० ६तं वाष्पात्तरि तन्नातस्य प्रधानत्वात्
तयैव वाष्पात्तरस्य रक्षणात् तत्पुरस्य तन्नामत्वम् ।

कोट्टार पु० कुट्ट-आरक् पृथो० । १ कुट्टेऽनागरे ३ पुष्करिण्याः
पाटके च । (पाठः) मेदि०

कोठ पु० कुठि-अच् नि० नलोपः । मण्डलाकारे कुष्ठरोगे ।
तल्लक्षणात् निताने “असम्यवमनो दीर्घपित्तशुभ्रान्
नियत्रैः मण्डलानि” मण्डलानि रागवन्ति वङ्गानि च ।
उत्कोठः सासुवन्धश्च कोठइत्यभिधीयते” इति भाववकरः ।
रक्षितेन चान्यथोक्तम् “वरटीदृष्टनिकाशः कण्डूमान्
लोहितोऽस्रकफफितात् । क्षणिकोत्पादविनाशः कोठइति
निगद्यते तज्जैः” “उद्वर्षणन्तु किञ्चयं कण्डूकोठा-
निलापहम्” “कण्डूकोठः निलस्तम्भमलरोगापहश्च सः”
“उद्वर्षणं त्विष्टिकया कण्डूकोठविनाशनम्” इति च सुश्रुतः

कोठर पु० कुठि-अर पृथो० । अङ्कोठकृच्छ्रे राजनि०

कोठरपुष्पो स्त्री कोठरस्य पुष्पमिव पुष्पमस्या ङीप् ।
छद्मकारके राजनि०

कोष्ण पु० कुष्ण-करणे षञ् कर्त्तरि अच् वा । येन धरुरा-
कतिना काष्ठेन वीणादयोवाद्यन्ते तस्मिन् वादनसामने
१ काष्ठभेदे २ अश्वौ, अमरः । ३ गृहहादोनामेकदेशे, ४ अ-
स्त्राणामग्रभागे, ५ लशुङ्गे, मेदि० ६ मङ्गलमहे हेम० ७ श-
निग्रहे विश्वः । द्वयोर्दशोर्ध्वभागे दविदिशि राजनि०
“कनककोशैरभिहन्त्यमानः” काठ० “भेरीमृदङ्गवीरानां
कोष्णसंघटितः पुनः” रामा० “स्वमृदङ्गण्ये तेन चत्वारः
स्वर्णपूरिताः । कुम्भाश्चतुर्षु कोष्णेषु निगूढाः स्थापिता
भुवि” कथास० । “सुवर्णकोष्णाभिहतः प्राणदद्दयामदु-
न्दुभिः” रामा० “विन्दुद्विकोष्णवस्तुकोष्णदशारयुग्मम्”
तन्त्रसा० । समकोष्णं विषमकोष्णम् चेतम्

कोष्णकुष्ण पु० कोष्णे मस्तकैकदेशे कुण्ठति चलति कुष्ण-क ।
मत्सुये (उकुष्ण) हेमच०

कोष्णाघात पु० “ठङ्गाघतसहस्राणि शैरीशतशतानि च ।
एकदा यत्र ह्यन्ये कोष्णाघातः स उच्यते” इति भर-
तृक्ते बाह्यसंघाते ३त० । काष्ठेन वीणादेस्ताडने

च । “कोष्णाघातेषु मर्ज्जत्प्रलयधनघटान्योन्यसर्व-
ट्टचण्डः” वेष्णी० [अमरः

कोष्णि त्रि० कुष्ण-इन् । आदानशक्तिहीनहस्तयुक्ते (कोपा)
कोष्ठे पु० कुष्ण-पातित्ये षञ् । १ नेत्ररोगभेदे (कँ थो) । कर्त्तरि

अच् । २ गलिते त्रि० मेदि० “मूढेन मांसलुब्धेन यदस्थिशल्यम-
न्नेन सहाभ्यवहृतं यदावगाहपुरीषोन्मिश्रमपानेनाधः
प्रेरितमसंभ्रमगतं गुदं क्षिणोति तत्र क्षतनिमित्तः कोष्ण
उपजायते” इति सुश्रुतोक्ते गुहाक्षयकारके श्मशान्दर
रोगोपद्रवभेदे । भावे षञ् । ४ गलने “तस्मिन् क्षते पृथक्वि-
रावकीर्णमांसकोषे भूभाविव जलसिक्तायां क्षमयो जाय-
न्ते” सुश्रुतः “तत्र सविषमत्स्यकोटदूर्ध्वरसूत्रपुरीषकोष्ठ
जाताः” सुश्रु० “कोटसूत्रपुरीषाण्डश्वकोष्ठप्रदूषितम्”
(जलम्) सुश्रु० “गोशक्तकोष्ठजा मन्दा, मध्याः काष्ठेऽपि-
कोड्गवाः” सुश्रु०

कोट्टण्ड न० कु-शब्दे विच् कौः शब्दितोदण्डोऽस्य । १ धनुषि,
“विस्फुर्जञ्चण्ड कोट्टण्डः” भाग० ३।२।५। तत्तुल्यत्वात्
२ भ्रूलतायां, ३ देशभेदे च । अमरः ४ धनुराशौ च ।

कोट्टार पु० ईषडुदारः कोः कादेशः । धान्यभेदे “न ग्राह्यं
सर्वथा माफवरकोट्टारकोट्टवम्” कात्या० १, ६, ८, इत्यत्र
भाष्ये कर्कष्टतवाक्यम्

कोट्टव पु० कु-विच् कौः सन् द्रवति दु-अच् कर्म्म० (कोदो)
धान्यभेदे अमरः “कोट्टवोवातलो ग्राही हिमः पित्त-
कफापहः” भावप्र० तद्गुणोक्तताः । “अयज्ञिया वै
कोट्टवाः” श्रुतिः । “अतोऽन्यदपि संग्राह्यं सृष्टं धान्य-
सात्वकम् । न ग्राह्यं सर्वथा माफवरकोट्टारकोट्टवम्”
कात्या० श्रौ० १, ६, ८, इत्यत्र भा० कर्कष्टतवाक्यम् । तस्य वैश्वदेवे
अन्वाहृता “मचनानि ससुञ्जाल्य वैश्वदेवं समाच-
रेत् । निष्पावान् कोट्टवान् माषान् कलायंश्चनकांस्त्र-
जेत्” काशी० ३५ अ० । तस्याश्राद्धीयता भा० अनु०
४३६३ श्लोके उक्ता यथा “अश्राद्धीयानि धान्यानि
कोट्टवाः पुलकास्तथा”

कोनालक पु० स्त्री कोने जलोने अलति अपयार्थीति अल-
खल । संघचारिणि भवे कण्यपुच्छै चोतेदरे जलचर-
पक्षिभेदे हंससारसेत्युपक्रमे कोनालकं पठत्वा “सुवाः
संघचारिणः” सुश्रु० । इन् कोनालि व्यप्यत् । “कुनावी-
कोनालिप्रभृतीन् सेवेत” सुश्रु० स्त्रियां ङीप् ।

कोन्वशिर पु० ब्राह्मणशापेन शूद्रत्वमाप्ते चतुर्विधभेदे भा०
अनु० १५ अ०